הִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב סִימָן תקנג תקנד

(הגהות מיימוני (פ״ה מנהגי תשעה באב)), [*] רַק אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל וְכוּ׳ (מנהגים בשם מהרא״ק). (ח) וְנָהֲגוּ שֶׁלֹּא לִלְמֹד בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב מֵחֲצוֹת וְאֵילָךְ כִּי אִם בִּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, (ט) *וְלָכֵן אִם חָל (ה) [ה] בְּשַׁבָּת (י) אֵין אוֹמְרִים פִּרְקֵי אָבוֹת (מהרי״ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב) ומנהגים), וְכֵן לֹא יְטַיֵּל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב:

תקנד דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וּבוֹ כ״ה סְעִיפִים:

א בְּרֵיתָא תַּעֲנִית ל׳ (ע״א). ב כְּרַבִּי יְהוּדָה שָׁם.

א [א]**תִּשְׁעָה בְּאָב** (א׳) (א) **אָסוּר בִּרְחִיצָה וְסִיכָה וּנְעִילַת הַסַּנְדָּל וְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, [*] וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים וְלִשְׁנוֹת בַּמִּשְׁנָה וּבַמִּדְרָשׁ וּבַגְּמָרָא בַּהֲלָכוֹת וּבָאַגָּדוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (תהליס יט ט) **׳פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב׳, [ב]וְתִינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן *בְּטֵלִים בּוֹ, אֲבָל קוֹרֵא הוּא בְּאִיּוֹב וּבַדְּבָרִים** (ג) [ב] (ב) **הָרָעִים**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בהג״ה] רַק אוֹמֵר תְּחִלָּה הַמַּבְדִּיל כוּ׳. עַיֵּן מִשְׁבְּצוֹת (סק״ב) שֶׁיֹּאמַר בְּלֹא בִּרְכַּת שֵׁם וּמַלְכוּת וְלֹא יְסַיֵּם בִּבְרָכָה, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רצ״ט סָעִיף קָטָן (י׳) [ט׳]: **[ה] בְּשַׁבָּת.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם בְּשֵׁם אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי בִּבְכוֹר שׁוֹר (תענית ל.) שֶׁהִסְכִּים לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא יְטַיֵּל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, כָּתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) שֶׁיֵּשׁ שֶׁכָּתַב דִּבְהָא כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדֵי דְּאַף בְּשַׁבָּת לֹא יְטַיֵּל וְאִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת כָּל הַיּוֹם לֹא יְטַיֵּל, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּדָגוּל מֵרְבָבָה שֶׁכָּתַב דְּגַם רַמָ״א מוֹדֶה דְּאַף בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אַחַר חֲצוֹת, דְּאִם לֹא כֵּן הָיָה לוֹ לְרַמָ״א לִכְתֹּב שֶׁלֹּא לוֹמַר בְּלֵיל שַׁבָּת בַּמֶּה מַדְלִיקִין, שֶׁדֹּחַק לוֹמַר שֶׁנֶּחְשָׁב יוֹתֵר מִסֵּדֶר הַיּוֹם מִפְּרָקִים בְּמִנְחָה, עַיֵּן שָׁם. וְיֵשׁ לִדְחוֹת דִּבְעֶרֶב שַׁבָּת נוֹהֲגִים בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת לְהִתְפַּלֵּל מִבְּעוֹד יוֹם כִּדְאִיתָא רֵישׁ סִימָן רס״ז (ס״ב) וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) סָעִיף קָטָן א׳ וְעַיֵּן בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ א), וְגַם יֵשׁ לוֹמַר דְּבַמֶּה מַדְלִיקִין קְבִיעֵי טְפֵי וְהָוֵי כְּפַרְהֶסְיָא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּפְּרָקִים עַיֵּן בְּסִימָן רצ״ב סָעִיף קָטָן ה׳ (במ״א):

א [בשו״ע] וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה כוּ׳. וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״א) בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה חֵלֶק ב׳ (סי׳ פד), מִי שֶׁהֶחֱזִיק לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב וְנַעֲשָׂה אָבֵל, מֻתָּר לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה שַׁחֲרִית, כֵּיוָן דְּהָוֵי דְּבָרִים הָרָעִים וְכֻלֵּי עָלְמָא אֲסִירֵי בַּתּוֹרָה כָּמוֹהוּ, עַיֵּן שָׁם, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה כָּתַב שֶׁפָּשׁוּט שֶׁיָּכוֹל לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה וּלְהַפְטִיר, וּמַשְׁמַע דְּאַף שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק לַעֲלוֹת לַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב הַדִּין כֵּן: **[ב] הָרָעִים.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וּבְדָגוּל מֵרְבָבָה דַּעְתּוֹ כְּהַטַּ״ז (סק״א):

בַּאֵר הֵיטֵב

(ה) בְּשַׁבָּת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב, אִם כֵּן קַל וָחֹמֶר אִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לִלְמֹד כָּל הַיּוֹם. וְטַ״ז (סק״ב) כָּתַב דְּאִם אֵין אִסּוּר בַּאֲכִילַת בָּשָׂר וְיַיִן לָמָּה נַחְמִיר שֶׁלֹּא יִלְמֹד, וְתוּ תֵּמַהּ לִי דְּהָא קוֹרִין בְּמִנְחָה וַאֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב בְּמִידִי דְּשַׁיָּךְ לְיוֹמָא, כְּגוֹן פָּרָשַׁת הַתָּמִיד וּמִשְׁנָיוֹת דְּקָרְבָּנוֹת, וְלָמָּה יִשְׁתַּנֶּה מִשְׁנָיוֹת דִּפְרָקִים. וּמָצָאתִי שֶׁרַשַׁ״ל לָמַד אַחַר חֲצוֹת בְּכָל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב וְהִתִּיר לַאֲחֵרִים לִלְמֹד, וְנִרְאֶה דְּהַלּוֹמֵד בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ אַחַר חֲצוֹת לֹא הִפְסִיד שְׂכָרוֹ, עַד כָּאן לְשׁוֹן טַ״ז. וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ תקנד הגב״י) מַתִּיר לִלְמֹד בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְאוֹסֵר בְּתִשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) כָּתַב נִרְאֶה לְהַחְמִיר בִּשְׁנֵיהֶם, דְּהָא יָכוֹל לִלְמֹד דְּבָרִים מֻתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, עַיֵּן שָׁם:

א (א׳) אָסוּר. וְכָל הַנִּזְכָּר בְּסָעִיף זֶה אָסוּר כָּל הַיּוֹם עַד חֲשֵׁכָה, שֶׁהֵם מִדִּינָא דְּשַׁ״ס, וְכֵן כָּתַב בִּשְׁלָ״ה (תענית פרק נר מצוה אות ד) דְּדַוְקָא בִּישִׁיבָה עַל הַקַּרְקַע מְקִלִּין שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָגָא. וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל כָּתַב יְהֵא בְּנִדּוּי מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ כָּל הַיּוֹם, וְשִׁבּוּשׁ לוֹמַר דִּתְפִלַּת עַרְבִית יַעֲשֶׂה יוֹם לְלַיְלָה לַמֵּקֵל בְּאִסּוּרִים. תַּנְיָא (סי׳ ס) וְשִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ ערב) וּמַהֲרִי״ל (מנהגים) וּבַ״ח (סי׳ תקנא ס״א) וּשְׁלָ״ה (שם). אַךְ אוֹתָם הַהוֹלְכִים בֵּין הָאֵינָם יְהוּדִים וְעוֹסְקִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אַחַר חֲצוֹת, אוֹתָן מֻתָּרִין לִנְעֹל וּמֵהֶם לָמְדוּ כֻּלָּם לְהָקֵל, וְיֵשׁ לִמְחוֹת בְּיָדָם דְּאָסוּר לִנְעֹל סַנְדָּל כָּל הַיּוֹם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): **(ג) הָרָעִים.** וְרָעוֹת עַמִּים הַקַּדְמוֹנִים אָסוּר לִקְרוֹת. וְעִם הַתִּינוֹקוֹת אָסוּר לִלְמֹד

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * וְלָכֵן אִם חָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים פִּרְקֵי אָבוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב), הוֹרָאָה זוֹ תָּמוּהַּ הִיא וּכְבָר רָאִיתִי לִקְצָת מִן הָאַחֲרוֹנִים דְּצָוְחוּ עֲלָהּ, אָמְנָם הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) קִיֵּם דִּבְרֵי הָרַמָ״א זַ״ל וְכוּ׳ וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה, וּלְבַסּוֹף סִיֵּם וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּאֵין לָחֹשׁ לָזֶה לְפִי שֶׁאֵין לָנוּ טַעַם נָכוֹן לֶאֱסֹר הַלִּמּוּד בְּשַׁבָּת כְּלָל. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם לְהַחְמִיר מִטַּעַם דְּיָכוֹל לִלְמֹד דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, אוֹמֵר אֲנִי שֶׁאֵין זֶה מַסְפִּיק, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם לוֹמֵד אֶלָּא מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ, וְעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּכַמָּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְרַשְּׁלִים בְּלִמּוּד הַמֻּתָּר בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ מִשּׁוּם דְּצַעַר הוּא לָהֶם לִלְמֹד בְּמַה שֶּׁאֵינָם רְגִילִין, וְגַם אֲנִי בַּעֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים כְּאֶחָד מֵהֶם. וְלָכֵן אֵינִי חוֹשֵׁשׁ לִסְבָרָא זוֹ וְדַעְתִּי נוֹטָה לְהַתִּיר אֲפִלּוּ בַּחֹל עַד סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְאִי לָאו דְּמִסְתְּפֵינָא מֵחַבְרַיָּא הֲוָה אֲמִינָא דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ הָיָה לָנוּ לְהָקֵל, דְּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים נִתְקַלְקְלוּ הַדּוֹרוֹת וּבְיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב עַצְמוֹ מְטַיְּלִין בַּשְּׁוָקִים וּמְשִׂיחִין שִׂיחַת חֻלִּין, וַאֲפִלּוּ הַיּוֹדְעִים סֵפֶר וּקְצָת הַלּוֹמְדִים מְקִלִּין בָּזֶה, וּפְשִׁיטָא דִּבְאֹפֶן זֶה טְפֵי הָוֵי עָדִיף לְהוּ לִלְמֹד. וְכַיּוֹצֵא בַּדָּבָר מָצִינוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי (מו״ק פ״ב ה״ג), אָמַר רַב אַבָּא בַּר מֶמֶל אִלּוּ הָיָה מִי שֶׁיִּתְמַנֶּה עִמִּי הָיִיתִי מַתִּיר מְלָאכָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד, כְּלוּם אָסְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּשְׂמֵחִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, וְכַדּוּן אִנּוּן אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּפוֹחֲזִין, עַד כָּאן. וְאַף אָנוּ נֹאמַר, כְּלוּם אָסְרוּ הַלִּמּוּד אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ יוֹשְׁבִין בְּעִנְיְנֵי צַעַר וַאֲבֵלוּת וּמִתּוֹךְ כָּךְ זוֹכְרִין וְדוֹאֲגִין עַל חֻרְבַּן הַבַּיִת, וְהִנֵּה מְטַיְּלִין וּמְשִׂיחִין שִׂיחַת חֻלִּין וּמַסִּיחִין דַּעְתָּן מִן הָאֲבֵלוּת וּמִתּוֹךְ כָּךְ בָּאִים לִידֵי שְׂחוֹק וְהִתּוּל. אֶלָּא דְּמֵאַחַר שֶׁאִסּוּר בָּרוּר הוּא בַּשַּׁ״ס וּפוֹסְקִים, פְּשִׁיטָא דְּאֵין לָנוּ כֹּחַ לְהָקֵל, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יַרְחִיק עַצְמוֹ מִשְּׂחוֹק וְהִתּוּל וְטִיּוּל וְהַשֵּׁם יְכַפֵּר בְּעַד הַשּׁוֹגְגִים. אָמְנָם בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב יֵשׁ לְהָקֵל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻזְכַּר בַּשַּׁ״ס וּפוֹסְקִים וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג אַף בַּחֹל, וְסָמִיכְנָא בְּהָא עַל מַהַרְשַׁ״ל זַ״ל, וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁמַּרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוּכַל לִדְחֹק וְלִלְמֹד דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים וְלֹא יְמַעֵט מִפְּנֵי זֶה בְּלִמּוּדוֹ, קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ וְאַחַר כַּוָּנַת הַלֵּב הֵן הֵן הַדְּבָרִים, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א * בְּטֵלִים בּוֹ. כָּתַב הַטַּ״ז (סק״א) דְּאִסּוּר שֶׁל הַתִּינוֹקוֹת אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהֵם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּמַלְכוּת [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ב)]: **(ח) וְנָהֲגוּ וְכוּ׳.** דְּתוֹרָה מְשַׂמַּחַת הַלֵּב. וּמִכָּל מָקוֹם כָּל זֶה אֵינוֹ מִדִּינָא דְּהָא מֻתָּר בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב מִדִּינָא כָּל הַחֲמִשָּׁה עִנּוּיִים, וְעִקַּר הַטַּעַם, מִשּׁוּם דְּהוּא יָכוֹל לִלְמֹד דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וְהִנֵּה מֵהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מַשְׁמַע שֶׁתָּפְסוּ הַמִּנְהָג הַזֶּה וְלֹא עִרְעֲרוּ עָלָיו, דַּאֲפִלּוּ אִם חָל בְּשַׁבָּת הִסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָ״א וּכְמוֹ שֶׁאֶכְתֹּב לְקַמֵּהּ. אָמְנָם יֵשׁ אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁפִּקְפְּקוּ מְאֹד עַל הַמִּנְהָג הַזֶּה, רִאשׁוֹן לַכֹּל הָרַשַׁ״ל כָּתְבוּ עָלָיו שֶׁלָּמַד בְּעַצְמוֹ אַחַר חֲצוֹת וְהִתִּיר גַּם לַאֲחֵרִים בָּזֶה, גַּם הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ כָּתַב דְּחֻמְרָא יְתֵרָא הִיא, וְכֵן הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי בְּסִפְרוֹ (סק״ב) מַאֲרִיךְ בָּזֶה, וְכָתַב דְּהוּא מֵבִיא הַרְבֵּה לִידֵי בִּטּוּל תּוֹרָה לְהַלּוֹמְדִים שֶׁמִּתְרַשְּׁלִים לִלְמֹד דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב, דְּאֵין אָדָם לוֹמֵד אֶלָּא מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ וְעַל כֵּן דַּעְתּוֹ לְהָקֵל בָּזֶה, וְכָתַב דְּכֵן הָיָה הוּא נוֹהֵג, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הַחַיֵּי אָדָם (כלל קלד ס״י) כָּתַב דְּהוּא חֻמְרָא בְּעָלְמָא, וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהָקֵל בָּזֶה אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ: **(ט) וְלָכֵן אִם חָל בְּשַׁבָּת.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים פִּרְקֵי אָבוֹת דְּהוּא כְּלִמּוּד תּוֹרָה, וְהַיְנוּ אַחַר חֲצוֹת, (טז) דְּקֹדֶם חֲצוֹת מֻתָּר בְּלִמּוּד תּוֹרָה אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת: **(י) אֵין אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וְהַטַּ״ז (סק״ב) מְפַקְפֵּק מְאֹד עַל מְנִיעַת הַלִּמּוּד בְּשַׁבָּת, וּמְסַיֵּם דְּהַלּוֹמֵד בְּשַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת לֹא הִפְסִיד שְׂכָרוֹ, וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁחָל עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב בְּשַׁבָּת. וְנִרְאֶה דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה, אַחֲרֵי דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּחֹל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים מְקִלִּין וְכַנַּ״ל:

א (א) אָסוּר בִּרְחִיצָה וְכוּ׳ וְאָסוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וְכוּ׳. וְאָסוּר בְּכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים (א׳) כָּל הַיּוֹם וַאֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת (ג) עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, (ג) וְאֵין מוֹעִיל לָזֶה מַה שֶּׁיִּתְפַּלֵּל מַעֲרִיב מִקֹּדֶם. אַךְ אוֹתָן הַהוֹלְכִים בֵּין הַנָּכְרִים וְעוֹסְקִים בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אַחַר חֲצוֹת, (ד) אוֹתָן מֻתָּרִין לִנְעֹל, [וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף י״ז בְּהַגָּ״ה וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה] וּמֵהֶם לָמְדוּ כֻּלָּם לְהָקֵל וְיֵשׁ לִמְחוֹת בְּיָדָם: **(ב) הָרָעִים.** וְרָעוֹת עַכּוּ״ם (ה) אָסוּר לִקְרוֹת. וְעִם הַתִּינוֹקוֹת אָסוּר לִלְמֹד (ו) אַף דְּבָרִים הָרָעִים, רַק מֻתָּר לִלְמֹד לוֹ הַחֻרְבָּן דְּאֵינוֹ אֶלָּא סִפּוּר דְּבָרִים וּמְשַׁבֵּר לֵב הַתִּינוֹק.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(טז) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וְדָגוּל מֵרְבָבָה וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני ערב תשעה באב ס״ה): **א (א׳)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ג)** פְּרִי מְגָדִים (סק״א): **(ג)** אַחֲרוֹנִים: **(ד)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **(ה)** אַחֲרוֹנִים: **(ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). וְעַיֵּן שָׁם **דַּאֲפִלּוּ אִם הוּא מֵבִין מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר** וְכֵן מַשְׁמַע מֵאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג), וְעַיֵּן בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק״א) שֶׁהִסְכִּים גַּם כֵּן לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּדְלֹא כְּטַ״ז (סק״א), דִּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּטֵלִים בּוֹ, מַשְׁמַע בְּכָל גַּוְנֵי, וּכְעֵין שֶׁכָּתַב הָרַ״ן (ט: ד״ה וכיבוס) דִּלְשׁוֹן בָּטְלִי קַצָּרֵי דְּבֵי רַב (כט:) מַשְׁמַע לְגַמְרֵי:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁבְּיִרְמְיָה, וְאִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם פְּסוּקֵי נֶחָמָה, צָרִיךְ לְדַלְּגָם: ב [ג]וּמֻתָּר לִלְמֹד מִדְרַשׁ (ג) אֵיכָה וּפֶרֶק אֵלּוּ (ד) מְגַלְּחִין, וְכֵן לִלְמֹד פֵּרוּשׁ אֵיכָה [ד]וּפֵרוּשׁ אִיּוֹב: ג [ה]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹסֵר לִלְמֹד (ה) עַל יְדֵי (ג) הִרְהוּר: ד (ו) [ו]וּמֻתָּר לִקְרוֹת כָּל (ד) [ד] סֵדֶר הַיּוֹם (ז) וּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת וּמִשְׁנַת אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וּמִדְרַשׁ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. הַגָּה: (ח) וּמֻתָּר לַחֲזֹר (ה) הַפָּרָשָׁה בְּתִשְׁעָה בְּאָב (מנהגים): ה [ז]עֻבָּרוֹת וּמֵינִיקוֹת מִתְעַנּוֹת בְּתִשְׁעָה בְּאָב כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּתְעַנּוֹת וּמַשְׁלִימוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר. [ח]אֲבָל בִּשְׁלֹשָׁה צוֹמוֹת אֲחֵרִים פְּטוּרִים מִלְּהִתְעַנּוֹת, [ט]וְאַף עַל פִּי כֵן רָאוּי שֶׁלֹּא תֹּאכַלְנָה לְהִתְעַנֵּג בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה, אֶלָּא כְּדֵי קִיּוּם הַוָּלָד (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תק״נ סָעִיף א׳): ו (ט) [י]חַיָּה כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכֵן (ו) [ו] (י) חוֹלֶה (יא) שֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל, (יב) אֵין צְרִיכִין אֹמֶד אֶלָּא

ג הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי הַחֲדָשׁוֹת בְּשֵׁם הַכֹּל בּוֹ (סי׳ סב). ד תְּשׁוּבוֹת מַהֲרִי״ל (סי׳ רא). ה אָגוּר (סי׳ תתמז) בְּשֵׁם מַהֲרִ״י מוּלִין. ו טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן (תורת האדם ענין אבילות ישנה אות קז). ז מֵימְרָא דְּרָבָא פְּסָחִים נ״ד (ע״ב). ח הָרַב הַמַּגִּיד פֶּרֶק ה׳ מֵהִלְכוֹת תַּעֲנִית (ה״י) מֵהָא דְּרָבָא, וְהָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״ז סי׳ תקלו). ט שָׁם. י טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן בְּתוֹרַת הָאָדָם (שם) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

בְּאֵר הֵיטֵב

אֲפִלּוּ דְּבָרִים הָרָעִים, רַק מֻתָּר לִלְמֹד לוֹ הַחֻרְבָּן דְּאֵינוֹ אֶלָּא סִפּוּר דְּבָרִים וּמְשַׁבֵּר הַלֵּב שֶׁל תִּינוֹק. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). וְהַטַּ״ז (סק״א) מַתִּיר לִלְמֹד עִם הַתִּינוֹק בַּדְּבָרִים הָרָעִים, וְכָאן לֹא אוֹסֵר אֶלָּא הַלִּמּוּד שֶׁהַקְּטַנִּים לוֹמְדִים בַּסֵּדֶר שֶׁלָּהֶם דְּהַיְנוּ חֻמָּשׁ וּגְמָרָא, עַיֵּן שָׁם: ג (ג) הִרְהוּר. וְנִרְאֶה לִי דְּמֵהַאי טַעֲמָא אָסוּר לִלְמֹד אֵיזֶה דְּרוּשׁ אוֹ קֻשְׁיָא אוֹ תֵּרוּץ אֲפִלּוּ בַּדְּבָרִים הָרָעִים, מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְטַ״ז (סק״ב). וְגַם אָסוּר לְהוֹרוֹת הוֹרָאָה אִם לֹא לְחוֹלֶה הַצָּרִיךְ עַכְשָׁו. וְאָסוּר לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת דְּדִין הַיְנוּ תּוֹרָה, מִיהוּ אִם אֵין הַבַּעֲלֵי דִּין יְכוֹלִין לְהַמְתִּין עַד לְמָחָר שֶׁנְּחוּצִים לְדַרְכָּם, אֶפְשָׁר דְּשָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ בְּסֵפֶר מַיִם חַיִּים דַּף א׳ עַמּוּד ב׳: ד (ד) סֵדֶר. וְנוֹהֲגִין לוֹמַר תְּהִלִּים וְשִׁיר הַיִּחוּד בְּמִנְחָה, אַף עַל גַּב דְּאָסוּר בְּתַלְמוּד תּוֹרָה כָּל הַיּוֹם, צָרִיךְ לוֹמַר דִּסְבִירָא לֵהּ כֵּיוָן שֶׁאוֹמְרִים דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה שָׁרִי, וּמֵהַאי טַעֲמָא מְקַלִּין בִּתְפִלִּין בְּמִנְחָה, וּבְפּוֹזְנָא אוֹמְרִים לְמָחֳרָתוֹ שֶׁל הַיּוֹם וְשֶׁל אֶמֶשׁ: (ה) הַפָּרָשָׁה. נִרְאֶה לִי דְּהַיְנוּ חַזָּן הַקּוֹרֵא מֻתָּר לוֹ לַחֲזֹר הַפָּרָשָׁה קֹדֶם שֶׁיִּקְרָא, אוֹ מִיְרֵי בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת דְּאָז אֲפִלּוּ יָחִיד מֻתָּר לַחֲזֹר הַפָּרָשָׁה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סִימָן רפ״ה, וְעַיֵּן סִימָן תקנ״ג. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז). וְטַ״ז (סק״ג) כָּתַב דְּהָכִי קָאָמַר, דְּמִי שֶׁרָגִיל לַחֲזֹר הַפָּרָשָׁה בְּאוֹתוֹ יוֹם, דְּהַיְנוּ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּיוֹם חֲמִישִׁי, הָוֵי לֵהּ כְּסֵדֶר הַיּוֹם, עַיֵּן שָׁם: ו (ו) חוֹלֶה. חֲסַר דֵּעָה שֶׁנִּתְרַפֵּא מִיּוֹם לְיוֹם, מֻתָּר בְּבָשָׂר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ד] סֵדֶר. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ב) דְּלִלְמֹד סֵדֶר הַמַּעֲמָדוֹת אַף שֶׁלּוֹמֵד יוֹם בְּיוֹם אָסוּר, וּדְלֹא כַּטּוֹעִים לִקְרוֹת מַעֲמָדוֹת גַּם בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב: ו [ו] חוֹלֶה. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ז) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּמֻתָּר לִלְמֹד עִם הַתִּינוֹק בַּדְּבָרִים הָרָעִים, וְכָאן לֹא אָסַר אֶלָּא הַלִּמּוּד שֶׁהַקְּטַנִּים לוֹמְדִים בַּסֵּדֶר שֶׁלָּהֶם דְּהַיְנוּ חֻמָּשׁ וּגְמָרָא: ב (ג) אֵיכָה. וְכֵן אַגָּדַת הַחֻרְבָּן בְּפֶרֶק הַנִּזָּקִין וּבְפֶרֶק חֵלֶק וְלִקְרוֹת בַּחֻרְבָּן הַנִּזְכָּר בְּיוֹסִיפוּן, מֻתָּר [לְבוּשׁ (ס״ב)]: (ד) מְגַלְּחִין. אַף עַל גַּב דְּיֵשׁ בּוֹ גַּם כַּמָּה דִּינֵי מְנֻדֶּה וּמֻחְרָם, מִכָּל מָקוֹם מֻתָּר לִלְמֹד. אֲבָל לִשָּׂא וְלִתֵּן בַּהֲלָכָה בְּוַדַּאי אָסוּר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל (שו״ת סי׳ רא)], וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם כֵּן הַטַּ״ז (סק״ב) דַּאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם דְּמֻתָּר לִלְמֹד, הַיְנוּ שֶׁיִּלְמֹד בִּפְשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים אֲבָל לֹא דֶּרֶךְ פִּלְפּוּל. וַאֲפִלּוּ בְּהִרְהוּר לְפָרֵשׁ דָּבָר חָמוּר אָסוּר, מִטַּעַם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שִׂמְחָה אַחַר שֶׁיִּתְיַשֵּׁב לוֹ: ג (ה) עַל יְדֵי הִרְהוּר. אַף דְּהִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, שָׁאנֵי הָכָא דְּעִקַּר טַעֲמָא מִשּׁוּם שִׂמְחָה וּבְהִרְהוּר אִיכָּא שִׂמְחָה, וּמֵהַאי טַעֲמָא אָסוּר לִלְמֹד אֵיזֶה דְּרוּשׁ אוֹ קֻשְׁיָא אוֹ תֵּרוּץ אֲפִלּוּ בִּדְבָרִים הָרָעִים מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ. וְאָסוּר לְהוֹרוֹת הוֹרָאָה אִם לֹא לְחוֹלֶה הַצָּרִיךְ עַכְשָׁו. וְאָסוּר לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, דְּדִין הַיְנוּ תּוֹרָה, מִיהוּ אִם אֵין הַבַּעֲלֵי דִּין יְכוֹלִים לְהַמְתִּין עַד לְמָחָר שֶׁנְּחוּצִים לְדַרְכָּם, אֶפְשָׁר דְּשָׁרִי דְּהָוֵי כְּרַבִּים צְרִיכִים לוֹ [אַחֲרוֹנִים]: ד (ו) וּמֻתָּר לִקְרוֹת כָּל סֵדֶר הַיּוֹם. דְּהַיְנוּ קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְכָל מַה שֶּׁשַּׁיָּךְ לְבִרְכַּת הַתְּפִלָּה: (ז) וּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת וּמִשְׁנַת וְכוּ׳. דְּלֹא גָּרַע כָּל זֶה מִמַּה שֶׁקּוֹרִין בַּתּוֹרָה וּמַפְטִירִין בַּנָּבִיא, וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא סֵדֶר הַיּוֹם. וְנוֹהֲגִין לוֹמַר תְּהִלִּים וְשִׁיר הַיִּחוּד (ח) בְּמִנְחָה, אַף עַל גַּב דְּאָסוּר בְּתַלְמוּד תּוֹרָה כָּל הַיּוֹם, צָרִיךְ לוֹמַר דִּסְבִירָא לָן כֵּיוָן שֶׁהוּא דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה שָׁרִי, וּבְפּוֹזְנָא נוֹהֲגִין לוֹמַר לְמָחֳרָתוֹ שֶׁל אֶמֶשׁ וְשֶׁל הַיּוֹם, וְכֵן נָכוֹן. וּמַעֲמָדוֹת בְּוַדַּאי (ט) אֵין לוֹמַר. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקנ״ט סָעִיף ד׳ דְּאֵין לוֹמַר פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת שֶׁאֵינוֹ מִסֵּדֶר הַיּוֹם, (י) וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין לוֹמַר סֵדֶר הַקָּרְבָּנוֹת הַכָּתוּב בְּסוֹף סִימָן א׳ (ס״ט). וּמַה שֶּׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת, הַיְנוּ פָּרָשַׁת הַתָּמִיד: (ח) וּמֻתָּר לַחֲזֹר הַפָּרָשָׁה בְּתִשְׁעָה בְּאָב. הַיְנוּ חַזָּן הַקּוֹרֵא (יא) מֻתָּר לוֹ לַחֲזֹר הַפָּרָשָׁה קֹדֶם שֶׁיִּקְרָא. (יב) וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּמִנְחָה, דְּאִלּוּ בְּשַׁחֲרִית, פָּרָשָׁה ׳כִּי תוֹלִיד׳ פְּשִׁיטָא דְּמֵעֵין הַמְּאֹרָע הִיא: ו (ט) חַיָּה כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. דְּמִסְתָּמָא אָמְרִינַן שֶׁהִיא חֲלוּשָׁה וְהָוְיָא כְּחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, וְעַל כֵּן אַף דִּלְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים הִיא לְאַחַר שִׁבְעָה כִּשְׁאָר כָּל אָדָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן תרי״ז (ס״ד), כָּאן לְעִנְיַן תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן לֹא גָּזְרוּ בִּמְקוֹם חֹלִי. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ד) (יג) וּבִשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ וַדַּאי אֵין בָּהּ וְכֵן בְּחֹלִי הַכָּתוּב לְקַמֵּהּ, סַכָּנָה, וַאֲפִלּוּ לֹא אָמְרוּ צְרִיכִין אָנוּ לֶאֱכֹל, מֻתָּר בְּתִשְׁעָה בְּאָב. וְאַף שֶׁמַּהַרְשַׁ״ל (שו״ת סי׳ נג) (יד) חוֹלֵק עַל עִקַּר הַכְרָעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְדַעְתּוֹ דִּלְעִנְיָן זֶה שָׁוֶה תִּשְׁעָה בְּאָב לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, דַּאֲפִלּוּ אָמְרָה צְרִיכָה אֲנִי לֶאֱכֹל, כֵּיוָן שֶׁהוּא לְאַחַר שִׁבְעָה, חַיֶּבֶת לְהִתְעַנּוֹת, אִם לֹא שֶׁהִיא גַּם כֵּן קְצָת חוֹלָה, (טו) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּמִדִּינָא שָׁרִי לֶאֱכֹל. אָכֵן כְּבָר נָהֲגוּ לְהִתְעַנּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָ״א כָּל זְמַן שֶׁאֵין לָהֶם חֻלְשָׁה וְנִתְרַפְּאוּ מִלֵּדָתָן, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא נִתְרַפְּאָה לְגַמְרֵי אוֹ שֶׁהִיא קְצָת חוֹלָה אוֹ חֲלוּשָׁה בְּטִבְעָהּ, לֹא תִּתְעַנֶּה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים. וְאִם אֵרַע בְּיוֹלֶדֶת בְּרִיאָה שֶׁמִּתְעַנָּה וּמַרְגֶּשֶׁת בְּאֶמְצַע הַיּוֹם שׁוּם חֻלְשָׁה יְתֵרָה, יֵשׁ לִפְסֹק שֶׁלֹּא תִּתְעַנֶּה בִּשְׁאֵרִית הַיּוֹם [אַחֲרוֹנִים]: (י) חוֹלֶה. חֲסַר דֵּעָה שֶׁנִּתְרַפֵּא מִיּוֹם לְיוֹם, מֻתָּר בְּבָשָׂר וְיַיִן כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, וְלֹא יִתְעַנֶּה בְּתִשְׁעָה בְּאָב [מַהֲרִי״ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב)]: (יא) שֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהוּא (טז) חָלוּשׁ וְחַשׁ בְּגוּפוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ: (יב) אֵין צְרִיכִין אֹמֶד. כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר וְאַתַּרְוַיְהוּ קָאֵי, וְכֵן אִיתָא (יז) בְּתוֹרַת הָאָדָם (ענין אבילות ישנה אות קז) וּבְרַ״ן (י. ד״ה תנו),

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׂמֵחִים דְּוַדַּאי אֵין לָהֶם שִׂמְחָה, אֶלָּא מִשּׁוּם הַמְלַמֵּד שֶׁשָּׂמֵחַ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ז) הַטַּ״ז (סק״א) וְהִסְכִּים עִמּוֹ הַדָּגוּל מַרְבָבָה: ד (ס) וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת מנחה בט״ב ס״א) מוּכָח דְּאֵין לוֹמַר תְּהִלִּים אַף בְּמִנְחָה, וְנוֹהֲגִין לוֹמַר רַק שִׁיר הַיִּחוּד: (ט) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ד) בְּשֵׁם בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ב): (י) מָגֵן אַבְרָהָם שָׁם (סק״ז): (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז). וְלֹא הֶעְתַּקְתִּי פֵּרוּשׁ הַטַּ״ז (סק״ג) דְּהַיְנוּ מִי שֶׁרָגִיל לַחֲזֹר פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּהַיְנוּ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּיוֹם חֲמִישִׁי וּמִשּׁוּם דְּהָוֵי לֵהּ כְּסֵדֶר הַיּוֹם וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) כָּתַב גַּם כֵּן הָכִי, מִשּׁוּם דְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים מְפַקְפְּקִין עַל זֶה, עַיֵּן בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) דְּכָתַב דְּקָשֶׁה מְאֹד לְהָקֵל, וְכֵן בַּהֲלָכָה בְּרוּרָה (סק״ג) כָּתַב גַּם כֵּן הָכִי, וְגַם הַגְּרָ״א רָמַז לְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן הַחַיֵּי אָדָם (כלל קלה ס״א) הֶעְתִּיק רַק פֵּרוּשׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּמַשְׁמַע מִכֻּלְּהוּ דְּהָכִי סְבִירָא לְהוּ: (יב) נְהַר שָׁלוֹם (שם). וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה קֻשְׁיַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) עַיֵּן שָׁם: ו (יג) כֵּן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א שֶׁרָמַז לְעַיֵּן בְּהַטַּ״ז, וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב) וְכֵן כָּתַב בִּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ה) דְּכֵן מַשְׁמַע מִסְּתִימַת לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ן (תורת האדם ענין אבלות ישנה אות קז) וְהָרַ״ן (י. ד״ה תנו): (יד) עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁעוֹד אֵיזֶה פּוֹסְקִים תּוֹפְסִים כִּדְבָרָיו, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא הֻזְכַּר בָּהֶם שֶׁאֲפִלּוּ אָמְרָה צְרִיכָה אֲנִי גַּם כֵּן חַיֶּבֶת, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק״א) וְאִסּוּר וְהֶתֵּר הָאָרֹךְ (כלל ס דין ג) שֶׁכָּתְבוּ בְּפֵרוּשׁ דִּבְאָמְרָה צְרִיכָה אֲנִי לֶאֱכֹל אֵין צְרִיכָה לְהִתְעַנּוֹת: (טו) הַבַּ״ח (ס״ב). וְהַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (ח״ב סי׳ טז) הִשִּׂיג עַל רְאָיוֹתָיו שֶׁל הָרַשַׁ״ל וְהִסְכִּים לְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ [וְכֵן בְּמַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב הַנַּ״ל הִשִּׂיג עַל רְאָיוֹתָיו], וְכֵן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר הִשִּׂיג גַּם כֵּן עַל רְאָיוֹתָיו וְכָתַב דְּהַסּוֹמֵךְ עַל מַסְקָנַת הָרַמָ״א לֹא הִפְסִיד: (טז) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב): (יז) וּלְאַפּוּקֵי מִמַּה שֶּׁמְּתָרֵץ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) קֻשְׁיַת הַטַּ״ז, עַל הָרַשַׁ״ל, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהַאי אֵין צָרִיךְ אֹמֶד קָאֵי רַק אַחוֹלֶה, וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah